

Tidsskriftet Fønix, Årgang 2019, s. 156–164

Walter Benjamin: Teologisk-politisk fragment

Oversat af Martin Ravn, cand.theol., ph.d.

*Dette værk er licenseret under en Creative Commons Kreditering-
IkkeKommerciel-IngenBearbejdelse 2.5 Danmark Licens.*

Tidsskriftet Fønix
www.foenix1976.dk
ISSN 2446-175X

Walter Benjamin: Teologisk-politisk fragment

Oversat af Martin Ravn, cand. theol., ph.d.

Oversætterens indledning

Den følgende tekst af den tysk-jødiske filosof Walter Benjamin (1892-1940) er i sin natur fragmentarisk og i øvrigt ikke helt u-kryptisk, hvorfor nogle indledende bemærkninger måske vil lette forståelsen.

Theologisch-Politisches Fragment blev ikke udgivet i Benjamins levetid, men fundet blandt hans notater på et tidspunkt i årene efter at han på flugt fra nazisterne tog sit eget liv den 26. september 1940. Fragmentets affattelsestidspunkt er uvist, men den som grundlag for oversættelsen anvendte udgave (*Walter Benjamin: Gesammelte Werke I, Zweitausendeins, Frankfurt 2011, p.338*) daterer det mellem 1918 og 1923. Benjamin rubriceres (ligesom Ernst Bloch, hvis værk *Geist der Utopie* teksten henviser til) blandt meget andet, som marxistisk filosof, og han regnes som del af frankfurterskolen. Den fortættede, spekulative og sine steder på en egensindig måde ganske smukke tekst kom mig for øje igennem en ven, som på Freie Universität i Berlin havde hørt en forelæsning over den ved den italienske filosof Giorgio Agamben. Agamben er ligesom Benjamin yndet læsning i progressive miljøer, og auditoriet summede af forventninger om at høre mesteren selv udlægge sin teori om *homo sacer*, om geopolitik og måske lidt tribalistisk *bashing* af USA's præsident, Donald Trump. I

stedet insisterede Agamben på at udlægge denne tekst – og kun at forholde sig til den. I teksten argumenterer Benjamin på spekulativ-dialektisk vis for, at man må skelne mellem ”die Ordnung der Profanen” og ”das Messianische” og at det ikke er opgaven for førstnævnte – direkte – at realisere sidstnævnte, det messianske, gudsriget. Guds rige er ikke noget, som mennesker kan sætte sig for at indføre, som en teolog måske ville sige. Denne pointe, som de tilstedeværende tolkede som pragmatisk og antirevolutionær, fremkaldte en aggressiv stemning i auditoriet.

Teksten er ikke tidligere oversat til dansk.

Jeg takker forskningsassistent ved Freie Universität, Berlin, ph.d. Søren Lund Sørensen for at have gjort mig opmærksom på fragmentet. Desuden skylder jeg min bror, cand. mag. Christian Lundager, tak for kommentering af oversættelsen.

Teologisk-politisk fragment

FØRST MESSIAS SELV fuldender historien i den forstand, at alene han forløser, fuldender, skaber historiens forhold til det messianske. Derfor kan intet historisk af eller ved sig selv knytte sig til det messianske, og derfor er gudsriget ikke endemålet for historiens dynamik; det kan ikke gøres til mål. Historisk set er gudsriget ikke et mål, men en afslutning. Derfor kan ingen verdslig ordning bygges på idéen om gudsriget, og derfor har forestillingen om et gudsvælde ingen politisk mening, men udelukkende en religiøs. Det er den største fortje-

neste i Blochs *Geist der Utopie* så vedholdende at have nægtet gudsvældets politiske mening.

Den verdslige orden må nødvendigvis basere sig på en forestilling om lykke. Forholdet mellem denne orden og det messianske er ét af historiefilosofiens væsentligste lærestykker. På dette lærestykke har en mystisk historieopfattelse sit grundlag, en historieopfattelse, hvis problemstilling kan illustreres billedligt: Hvis én pil peger mod det mål i hvilket det verdsliges dynamik virker, og en anden peger i retning af den messianske intensitet, så vil den frie menneskeheds stræben efter lykke uden tvivl bevæge sig modsat af det messianske. Men ligesom én kraft kan forøge en anden kraft, som bevæger sig i den modsatte retning, kan den verdslige orden, fordi den er verdslig, befordre gudsriget komme. Derfor er det verdslige – selvom det ikke som kategori er en del af gudsriget – alligevel en kategori, der medfører dets mest tyste nærmest sig. For i lykken søger alt jordisk sin undergang, og kun i stræben efter lykke er undergangen bestemt til at finde den. Hvorimod det messianske og den intensitet, som findes i det enkelte menneskes indre og som er hjertets, går igennem ulykke og lidelse. Den åndelige genoprettelse, som er det, der fører ind i udødeligheden, svarer til en verdslig genoprettelse, der fører til en evighed af undergang. Og rytmen af denne evige undergang, som er en undergang i det hele taget – både rumligt og tidsligt – den messianske naturs rytme, er lykken. For naturen er messiansk på grund af sin evige og fuldstændige undergang.

At stræbe efter dette, også for de niveauer i mennesket, som er natur, det er verdenspolitikens gebet, hvis metode i øvrigt må betegnes som nihilisme.

Theologisch-Politisches Fragment

Erst der Messias selbst vollendet alles historische Geschehen, und zwar in dem Sinne, daß er dessen Beziehung auf das Messianische selbst erst erlöst, vollendet, schafft. Darum kann nichts Historisches von sich aus sich auf Messianisches beziehen wollen. Darum ist das Reich Gottes nicht das Telos der historischen Dynamis; es kann nicht zum Ziel gesetzt werden. Historisch gesehen ist es nicht Ziel, sondern Ende. Darum kann die Ordnung des Profanen nicht am Gedanken des Gottesreiches aufgebaut werden, darum hat die Theokratie keinen politischen sondern allein einen religiösen Sinn. Die politische Bedeutung der Theokratie mit aller Intensität geleugnet zu haben ist das größte Verdienst von Blochs »Geist der Utopie«.

Die Ordnung des Profanen hat sich aufzurichten an der Idee des Glücks. Die Beziehung dieser Ordnung auf das Messianische ist eines der wesentlichen Lehrstücke der Geschichtsphilosophie. Und zwar ist von ihr aus eine mystische Geschichtsauffassung bedingt, deren Problem in einem Bilde sich darlegen läßt. Wenn eine Pfeilrichtung das Ziel, in welchem die Dynamis des Profanen wirkt, bezeichnet, eine andere die Richtung der messianischen Intensität, so strebt freilich das Glückssuchen der freien Menschheit von jener messianischen Richtung fort, aber wie eine Kraft durch ihren Weg eine andere auf entgegengesetzt gerichtetem Wege zu befördern vermag, so auch die profane Ordnung des Profanen das Kommen des messianischen Reiches. Das Profane also ist zwar keine Kategorie des Reichs, aber eine Kategorie, und

zwar der zutreffendsten eine, seines leisesten Nahens. Denn im Glück erstrebt alles Irdische seinen Untergang, nur im Glück aber ist ihm der Untergang zu finden bestimmt. — Während freilich die unmittelbare messianische Intensität des Herzens, des innern einzelnen Menschen durch Unglück, im Sinne des Leidens hindurchgeht. Der geistlichen *restitutio in integrum*, welche in die Unsterblichkeit einführt, entspricht eine weltliche, die in die Ewigkeit eines Unterganges führt und der Rhythmus dieses ewig vergehenden, in seiner Totalität vergehenden, in seiner räumlichen, aber auch zeitlichen Totalität vergehenden Weltlichen, der Rhythmus der messianischen Natur, ist Glück. Denn messianisch ist die Natur aus ihrer ewigen und totalen Vergängnis.

Diese zu erstreben, auch für diejenigen Stufen des Menschen, welche Natur sind, ist die Aufgabe der Weltpolitik, deren Methode Nihilismus zu heißen hat.